

4.

2026

Detská chirurgia

Skutočný príbeh (str. 2 – 3)

**Chirurgický urgentný
príjem detí (str. 5 – 7)**

Osobnosť Detskej chirurgie (str. 8 – 9)

**Keď dáta pomáhajú zlepšovať
liečbu detí (str. 10 – 11)**

Kôň nie je hračka (str. 12 – 13)

Masarykov dvor (str. 14 – 15)

Prevencia (str. 16 – 17)

**Špecializovaný
liečebný ústav Marína (str. 18)**

Osobnosť Detskej chirurgie

MUDr. Pavol Drahovský

DETSKÁ CHIRURGIA-OZ SLNIEČKO NA CESTE!

Milí čitatelia,

ani sme sa nenazdali a rok sa pomaly chýli ku koncu. Leto vystriedali farebné jesenné dni, večery sa predlžujú a v dialke už cítiť neopísateľnú vôňu Vianoc. Čoskoro nastane najkrajšie obdobie roka plné radostného očakávania, Mikuláša, zdobenia stromčeka, obľúbených rozprávok, darčiekov a najmä neopakovateľných chvíľ strávených v kruhu tých, ktorých máte najradšej.

Sviatočné obdobie však so sebou prináša aj situácie, pri ktorých treba myslieť na bezpečnosť. Zimné radovánky a športy, klzké chodníky, horúce nápoje či lákavé vianočné ozdoby sa môžu v nepozorovanom okamihu stať zdrojom nečakaného úrazu. Mnohým zbytočným zraneniam pritom dokážeme predísť celkom jednoducho – zvýšenou pozornosťou dospelých a správnu prevenciu.

V našom poslednom tohtoročnom vydaní časopisu Detská chirurgia vám opäť prinášame pútavé témy zo sveta detskej medicíny, zdravia a prevencie. Veríme, že vám naše stránky poskytnú len cenné a užitočné informácie, ale že si počas nadchádzajúcich dní aj príjemne oddýchnete pri čítaní.

Prajeme vám pokojnú jeseň, čarovné Vianoce plné detského smiechu a radosti a najmä pevné zdravie celého rodinného kruhu.

Ďakujeme vám za priazeň a želáme príjemné čítanie!

Tím Slniečka

Editácia a korektúra textu:

Kristína Lóciová

(kika.lociova@gmail.com)

Júlia Andrejčíková

(juliaandrejcikova88@gmail.com)

Skutočný príbeh

Ked' kopnutie koňa zmení obyčajný deň

Valerie mala pred sebou úplne obyčajný deň:

po škole si upratala izbu, naobedovala sa a popoludní išla na tréning jazdy.

Na kone chodila pravidelne. Bol to šport, ktorý mala rada a ktorý bol prirodzenou súčasťou jej života. V ten deň však bolo niečo inak.

„Už vtedy som mala taký divný pocit, kôň bol akýsi nepokojný. Keď som ho čistila, stále kopal nohami a nedal sa poriadne chytiť. Aj počas jazdy sa mi zdal iný. Ťažšie sa zastavoval a nechcel veľmi spomaľovať,“ spomína Valerie. Napriek tomu v tréningu pokračovala. Všetko vyzeralo ako inokedy. Jazdci prechádzali cez nízke prekážky na zemi a Valerie išla za

kamarátkou. Zviera pred ňou však počas jazdy spomalilo a následne vykoplo zadnou nohou. Úder ju zasiahol tak silno, že spadla na hlavu a krk.. Potom si už na viac nepamätá... „Pamätám si len, že som sa zrazu prebrala a sedela na piesku. Rozhliadla som sa okolo seba a všetci boli pri mne. Vôbec si však nepamätám, čo sa vtedy stalo.“

TELEFONÁT, NA KTORÝ MAMA NIKDY NEZABUDNE

V čase, keď zazvonil telefón, bola Valeriina mama doma a pripravovala večeru. Dnes už na túto chvíľu spomína s úsmevom: „*Odvtedy už chlieb vo vajíčku radšej nerobím,*“ dodáva s dávkou humoru. „*Trénerka mi len veľmi stručne oznámila, že Valerie mala úraz, ale že je pri vedomí. To mi zopakovala dvakrát,*“ hovorí mama, ktorá však okamžite pochopila, že situácia nebude jednoduchá. „*Keď vám niekto povie, že dieťa je pri vedomí, už viete, že to asi nebol iba nejaký malý úraz.*“

Cesta do jazdeckého areálu v Šenkviaciach trvala približne desať minút. Keď mama dorazila, záchranári už boli na mieste. „*Valerie tam ležala na piesku, boli pri nej dvaja záchranári. Trénerka a ostatní rodičia boli nablízku. Nebol tam chaos v tom zmysle, že by nikto nevedel, čo robiť. Všetci sa snažili pomôcť.*“ Mama sa v tej chvíli snažila fungovať čo najracionálnejšie. „*Reagovala som veľmi pragmaticky a racionálne. Žiadne veľké emočné výlevy. Človek fungoval ako stroj alebo robot. Aspoň u mňa to tak bolo.*“ Bolo treba nájsť auto, ktoré Valerie odvezie k vrtuľníku. Pomohla im jedna z mamičiek, ktorá bola ochotná ju tam autom dopraviť. Išla s nimi aj trénerka. „*Som presvedčená, že záchranári veľmi dobre vyhodnotili, že Valerie potrebuje čo najrýchlejší prevoz.*“

ZRANENIE, KTORÉ MOHLO DOPADNÚŤ OVEĽA HORŠIE

Valerie previezli do Národného ústavu detských chorôb na Kráľároch, kde sa jej ujali zdravotníci. Nasledoval príjem, vyšetrenia a hospitalizácia. V nemocnici strávila asi týždeň. Úraz zasiahol predovšetkým jej tvár – mala zlomenú sánku, čeľusť a jarmovú kosť. Mala poranené aj mäkké tkanivá a žuvací sval.

Prvá operácia sa uskutočnila ešte v deň úrazu, približne o desiatej hodine večer, pod vedením primára MUDr. Igora Bédéra. Keďže Valerie pred úrazom jedla, nebolo možné pristúpiť k zákroku okamžite a bolo treba dodržať nevyhnutný časový odstup. „*Zašivali ma,*“ spomína Valerie. O niekoľko dní neskôr nasledovala ďalšia operácia, ktorú vykonali špecialista maxilofaciálnej chirurgie doc. MUDr. Ladislav Czakó, PhD., MHA (prednosta Kliniky ústnej, čeľustnej a tvárovej chirurgie LF UK a UNB).

„*Povedali nám, že keby bola hlava alebo krk v trochu inej polohe, mohlo to byť fatálne,*“ hovorí mama. „*Preto by sme chceli poďakovať celému operačnému tímu za jeho profesionalitu, ľudský prístup a starostlivosť o detských pacientov. Rovnako patrí naše veľké ĎAKUJEM celému kolektívu chirurgického oddelenia za ich empatický a starostlivý prístup. V náročnom období pre nás bolo veľmi dôležité vedieť, že Valerie je v dobrých rukách,*“ dodáva.

TÝŽDEŇ V NEMOCNICI A NÁVRAT DOMOV

Pre Valerie sa po úraze začalo ob-

dobie, ktoré si bude pamätať ešte dlho – vyšetrenia, operácie, nemocničná izba a postupné zotavovanie. Napriek náročnej situácii však na zdravotnícky personál spomína veľmi dobre: „*Sestričky boli úžasné. Naozaj nemôžem povedať ani jedno krivé slovo na nikoho – od záchranárov cez príjem až po lekárov a sestričky. Všetci boli skvelí.*“

Približne po týždni prišiel moment, na ktorý Valerie čakala – mohla ísť domov. „*Pocítila som veľkú úľavu. Bola som rada, že už nemusím byť v nemocnici a môžem ísť domov.*“ Na kone však nezanevrela. Jazdenie bolo súčasťou jej života už pred úrazom, a preto sa aj pri spomienkach na nehodu nesústredí len na strach, ale aj na to, čo sa dalo urobiť inak. Dnes už vie, že bezpečnosťná výbava je pri jazdení kľúčová.

Valerie mala v ten deň šťastie. Napriek vážnym zraneniam je dnes doma, zotavuje sa a hľadá dopredu. Jej príbeh je však pripomienkou, že pri športe, kde človek pracuje s veľkým a nepredvídateľným zvieratom, môže o následkoch rozhodnúť jediný okamih.

Za hranice všedných dní **Objavte svet exotiky s TUI**

Keď u nás vládne chladné počasie, v exotických destináciách sa otvára svet plný slnka, bielych pláží a tyrkysového oceánu. Exotické destinácie ako Maldivy, Maurícius, Mexiko či Zanzibar si každý rok získavajú čoraz viac slovenských cestovateľov.

Každá vzdialená destinácia má svoju unikátnu tvár. Kým Maldivy sú synonymom súkromia vo vilách nad vodou, Maurícius vás očarí svojou divokou prírodou a vodopádmi. Ak hľadáte spojenie bohatej kultúry a relaxu, ideálnou voľbou je Mexiko alebo rozprávkový Zanzibar. Exotika už dávno nie je len o zdĺhavom cestovaní, ale predovšetkým o zážitkoch, ktoré vám dobijú energiu na dlhé mesiace.

Mnohé z týchto destinácií sú vďaka CK TUI dostupnejšie než kedykoľvek predtým – či už hľadáte priame lety, alebo individuálne balíčky na mieru. Exotika nie je len o ležaní na pláži, ale predovšetkým o objavovaní nových chutí, vôní a kultúr. Môžete sa potápať k fascinujúcim koralovým útesom, ochutnať exotické ovocie na miestnom trhu alebo si dopriať profesionálnu lokálnu masáž priamo na pláži.

S CK TUI si môžete byť istí, že o každý detail vašej cesty bude postarané, takže zabudnete na svet doma a naplno si vychutnáte prítomný okamih. Je to investícia do zážitkov, na ktoré budete spomínať ešte dlho.

Skincare rutina v zime

Čo pleť naozaj potrebuje, keď teploty klesnú?

Zima vie byť čarovná, no pre našu pleť predstavuje jedno z najnáročnejších období v roku. Mráz, sneh, vietor a sychravé počasie vonku strieda suchý, prekurýrený vzduch v interiéroch. Výsledkom neustálych teplotných šokov býva suchá, napnutá či začervenaná pokožka. Zimná starostlivosť však nemusí znamenať desať nových produktov na policu. Kľúčom k zdravej pleti je správne vrstvenie, hydratácia a rozumná ochrana kožnej bariéry.

Tajomstvo účinku spočíva vo vrstvení

Keď pleť pôsobí mdló, napnutá a objavujú sa na nej suché šupinky, prvým reflexom býva siahnúť po čo najhutnejšom masťnom kréme. Samotný krém však nemusí stačiť. Mimoriadne efektívne funguje takzvané vrstvenie:

- **Hydratačný toner:** Pripraví vyčistenú pleť a okamžite dodá prvú dávku vlhky.
- **Sérum:** Peniká do hlbších vrstiev pokožky. Na suchú a citlivú pleť je ideálne *Envy Therapy Hydrating Face Serum*.
- **Pleťový krém:** Uzamkne vlhkosť vo vrchných vrs-

ENVY KLINIKA®

tvách pokožky. Skombinovať ho môžete s produktom *Hydrating Face Cream* a pri extrémne suchej či dehydrovanej pleti so získaním výživy v podobe *Hydrating Cream Plus*.

Užitočné rady na záver

- **Vyhňte sa horúcej vode:** Príliš horúca sprcha či voda na tvár dráždi cievky a zbytočne vymýva prirodzený kožný tuk.
- **Nenechávajte pleť „nahú“:** Produkt nanášajte krátko po vyčistení, kým je pokožka ešte mierne vlhká. Na intenzívnu hydratáciu je skvelá napríklad *Envy Therapy Hydrating Overnight Mask*, ktorá pôsobí počas spánku.
- **Menšie úpravy namiesto revolúcie:** Ak sa objavia suché miesta, nemusíte meniť celú kozmetiku. Často stačí pridať hydratačné sérum alebo vymeniť ľahký denný krém za výživnejšiu večernú alternatívu.
- **Nevynechajte dôležité partie:** Pery, krk a dekolt trpia v zime rovnako intenzívne ako tvár – venujte im rovnakú pozornosť.

Chirurgický urgentný príjem detí

Čo očakávať pri návšteve a kedy je jeho využitie naozaj potrebné?

Urgentný príjem predstavuje neoddeliteľnú súčasť zdravotnej starostlivosti o detských pacientov. Jeho hlavnou úlohou je zabezpečiť rýchle vyšetrenie a liečbu detí so stavmi, ktoré môžu bezprostredne ohrozovať ich život alebo zdravie a vyžadujú si okamžitý zásah. V každodennej praxi sa však čoraz častejšie stretávame aj s návštevami pacientov, ktorých zdravotný stav si urgentné ošetrenie nevyžaduje. Takéto návštevy predlžujú čakaciu lehotu všetkým pacientom vrátane tých, ktorí skutočne potrebujú neodkladnú pomoc.

Cielom tohto článku je priblížiť rodičom, ako funguje chirurgická časť urgentného príjmu, aké stavy sem patria a kedy je vhodné vyhľadať ambulanciu zdravotnú starostlivosť.

ČO SA DEJE PO PRÍCHODE DO NEMOCNICE?

Po príchode do nemocnice je pacient najskôr zaregistrovaný na centrálnom prijíme. Následne pokračuje do triážnej (triediacej) ambulancie, kde zdravotnícky pracovník zhodnotí jeho aktuálny zdravotný stav. Triáž je medzinárodne používaný systém, ktorého cieľom je určiť naliehavosť zdravotného stavu pacienta – nie poradie jeho príchodu. To znamená, že pacient, ktorý prišiel neskôr, môže byť vyšetrený skôr, ak si jeho stav vyžaduje okamžitú zdravotnú starostlivosť.

Počas triáže sa hodnotia najmä:

- charakter ťažkostí;
- celkový zdravotný stav dieťaťa;
- prítomnosť úrazu;
- intenzita bolesti;
- riziko zhoršenia zdravotného stavu.

Na základe týchto údajov je pacient zaradený do príslušnej kategórie naliehavosti.

PREČO NIEKTORÍ PACIENTI ČAKAJÚ DLHŠIE?

Čakacia lehota nie je určená časom príchodu, ale závažnosťou zdravotného stavu. Na chirurgikom urgentnom prijíme sa pravidelne ošetrujú deti so závažnými úrazmi, s otvorenými zlomeninami, polytraumami, poraneniami hlavy, akútnymi brušnými príhodami alebo inými život ohrožujúcimi stavmi. Ak sa počas čakania objaví pacient v kritickom stave, zdravotnícky tím musí svoju aktuálnu činnosť okamžite prerušiť a venovať sa jemu. Rodičia preto môžu mať pocit, že sa „nič nedeje“, hoci v rovnakom čase zdravotníci riešia závažný stav v špecializovanej miestnosti.

AKÉ STAVY PATRIA NA CHIRURGICKÝ URGENTNÝ PRÍJEM?

Na chirurgický urgentný príjem patria predovšetkým:

- úrazy s podozrením na zlomeninu alebo vyklbenie;
- otvorené zlomeniny alebo rany;

- pohryznutia zvieratom;
- popáleniny;
- závažné poranenia hlavy so stratou vedomia, opakovaným vracaním alebo poruchou správania;
- úrazy brucha alebo hrudníka;
- náhle vzniknuté silné bolesti brucha s podozrením na akútnu chirurgickú príčinu (napríklad zápal slepého čreva);
- náhle vzniknutý opuch alebo bolestivosť mieška;
- cudzie telesá alebo iné stavy vyžadujúce si neodkladný chirurgický zákrok.

Tieto stavy si často vyžadujú okamžitú diagnostiku, zobrazovacie vyšetrenia alebo operačný výkon.

KTORÉ STAVY NA CHIRURGICKÝ URGENTNÝ PRÍJEM SPRAVIDLA NEPATRIA?

Naopak, medzi stavy, ktoré si vo väčšine prípadov nevyžadujú urgentné chirurgické vyšetrenie, patria:

- dlhodobé bolesti končatín alebo chrbtice bez predchádzajúceho úrazu;
- chronické ortopedické ťažkosti;
- opakovane sa vyskytujúce bolesti kĺbov;
- dlhodobá prítomná útvary na koži alebo v podkoží;
- zarastené nechty bez známok rozsiahlej infekcie;
- kontroly chronických ochorení;
- odstránenie stehov;
- dlhodobé bolesti brucha, ktoré už boli ambulantne vyšetované a nedošlo k ich náhlemu zhoršeniu;
- administratívne požiadavky alebo potvrdenia.

Spomínané zdravotné problémy patria do starostlivosti všeobecného lekára pre deti a dorast alebo príslušného ambulantného špecialistu, spravidla počas najbližšieho pracovného dňa.

PREČO NIE JE URGENTNÉ VYŠETRENIE VHODNÉ PRI CHRONICKÝCH PROBLÉMOCH?

Rodičia sa často domnievajú, že na urgentnom príjme ich dieťa vyšetří odborník presne podľa charakteru jeho ťažkostí. V skutočnosti to tak nie je.

Lekár slúžiaci na chirurgickom urgentnom príjme je predovšetkým školený na diagnostiku a liečbu akútnych chirurgických stavov a úrazov. Ak dieťa prichádza s dlhodobým problémom (napríklad ortopedickým), lekár

urgentného príjmu vo väčšine prípadov nie je detský ortopéd. Nemá preto možnosť zabezpečiť komplexnú diagnostiku ani dlhodobú liečbu, ktorú si takéto ochorenia vyžadujú. Pacient býva po základnom vyšetrení nasmerovaný na ortopedickú ambulanciu, kde je možné vykonať cieľené odborné vyšetrenie a nastaviť ďalší postup. Návšteva urgentného príjmu tak často neprinesie rýchlejšie vyriešenie zdravotného problému.

PREČO NIE JE MOŽNÉ UROBIŤ VŠETKY VYŠETRENIA OKAMŽITE?

Súčasťou diagnostiky sú často röntgenové alebo ultrazvukové vyšetrenia. Počas služby zabezpečujú starostlivosť pre celú nemocnicu iba dvaja radiológovia. Okrem pacientov urgentného príjmu vyšetrujú aj hospitalizované deti, pacientov z jednotiek intenzívnej starostlivosti, operačných sál a ďalších pracovísk. Aj z tohto dôvodu treba na zobrazovacie vyšetrenie určitý čas počkať.

Rovnako je organizovaná aj služba lekárov na chirurgickom urgentnom príjme. V čase od 7.00 do 14.00 h je v ambulancii jeden lekár, od 14.00 do 21.00 h dvaja lekári a počas nočnej služby od 21.00 do 7.00 h je opäť prítomný jeden lekár. Počet pacientov však počas dňa aj noci výrazne kolíše a v ob-

dobí zvýšeného výskytu úrazov alebo počas víkendov môže niekoľkonásobne prevyšovať personálne možnosti pracoviska.

AKO MÔŽU RODIČIA POMÔCŤ SKRÁTIŤ ČAKACIE LEHOTY?

Najväčší prínos má správne rozhodnutie, kedy s dieťaťom vyhľadať zdravotnú pomoc: ak zdravotný stav dieťaťa nie je akútny a nevyžaduje si neodkladné chirurgické ošetrenie, je vhodné najskôr kontaktovať všeobecného lekára pre deti a dorast alebo príslušného ambulantného špecialistu. Tak sa uvoľní kapacita urgentného príjmu pre pacientov, ktorí potrebujú okamžitú pomoc. Pri návšteve urgentného príjmu odporúčame priniesť dostupnú zdravotnú dokumentáciu, zoznam užívaných liekov a informácie o predchádzajúcich ochoreniach či úrazoch. Tieto údaje môžu urýchliť diagnostiku a pomôcť pri rozhodovaní o ďalšom postupe.

Chirurgický urgentný príjem je určený predovšetkým pre deti s akútnymi úrazmi a náhle vzniknutými chirurgickými ochoreniami. Systém triáže zabezpečuje, aby boli ako prví ošetrení pacienti s najzávažnejšími stavmi, aj keď prišli do nemocnice neskôr.

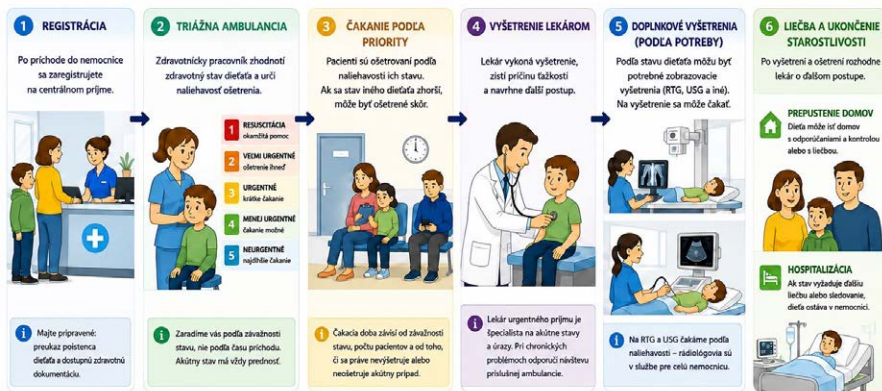
Každý rodič prirodzene vníma zdravotné ťažkosti svojho dieťaťa ako naliehavé. Cieľom zdravotníkov však je poskytnúť pomoc prednostne tým deťom, ktorých život alebo zdravie sú bezprostredne ohrozené. Vzájomné porozumenie, správne využívanie jednotlivých zložiek zdravotnej starostlivosti a ohľaduplnosť voči ostatným pacientom pomáhajú zabezpečiť, aby potrebnú pomoc dostali čo najrýchlejšie tí, ktorí ju potrebujú najviac.

Autorka: MUDr. Lucia Lipáková

CESTA PACIENTA NA CHIRURGICKOM URGENTNOM PRÍJME

Ako postupujeme od príchodu až po ukončenie ošetrovania

NAŠIM CIEĽOM JE

poskytnúť včasnú a kvalitnú starostlivosť tým deťom, ktoré ju najviac potrebujú. Ďakujeme za pochopenie, o trpezlivosť a ohľaduplnosť voči ostatným pacientom.

Obrázok vygenerovaný umelou inteligenciou

**DETSKÁ
CHIRURGIA**
OZ SLNIEČKO NA CESTE!

*Prijemnejšie leto
pre malých pacientov*

**Prijemnejšie
prostredie**

**Lepší pobyt
pre deti**

**Podpora
zdravia**

Ďakujeme,
že pomáhate tam,
kde je to naozaj potrebné

„Tento projekt sa uskutočnil vďaka
finančnej podpore Nadácie SPP“

Nadácia SPP

Ked' sa z vízie stane začiatok

Príbeh MUDr. Pavla Drahovského, zakladateľa oddelenia detskej chirurgie v Košiciach, ktorý dodnes robí svoju prácu celým srdcom

Vybudovať na východnom Slovensku samostatné pracovisko detskej chirurgie nebolo otázkou mesiacov, ale celých desaťročí. MUDr. Pavol Drahovský, ktorý stál pri jeho zrode, spomína na začiatky bez modernej techniky aj na boj s prekážkami. Jeho príbeh ukazuje, že za špičkovým pracoviskom, ktoré dnes denne zachraňuje životy tých najzraniteľnejších, stojí predovšetkým nezlomné odhodlanie jednotlivcov.

MYŠLIENKA SAMOSTATNEJ DETSKEJ CHIRURGIE MÁ VÝŠE STO ROKOV. AKO SA ZAČALA PÍSAŤ JEJ HISTÓRIA?

Chirurgia bola kedysi matkou všetkých operačných disciplín a až postupne sa z nej začali vyčleňovať jednotlivé odbory. Podobne sa formovala aj detská chirurgia. Významným momentom bol začiatok 20. storočia. V roku 1917 došlo v Kanade k veľkému nešťastiu, pri ktorom zahynulo množstvo ľudí vrátane detí. Na pomoc vtedy prišli aj lekári z Bostonu, medzi nimi

chirurg Dr. William Ladd. Dovtedy vykonával rôzne druhy zákrokov, no skúsenosť s ošetrovaním detí ho natolko ovplyvnila, že sa rozhodol venovať výhradne detskej chirurgii. Postupne sa tak začala rozvíjať samostatná detská chirurgia v Severnej Amerike a neskôr aj v Európe či v Československu. Na Slovensku vznikla prvá klinika detskej chirurgie v Bratislave v roku 1953, neskôr pribudli pracoviská v Martine a Banskej Bystrici. Košice však na svoje samostatné pracovisko stále len čakali.

AKO VYZERALA STAROSTLIVOSŤ O DETSKÝCH CHIRURGICKÝCH PACIENTOV V KOŠICIACH PRED VZNIKOM SAMOSTATNÉHO ODDELENIA?

Fungovalo to podobne ako kedysi vo svete: deti operovali chirurgovia pre dospelých podľa toho, na čo sa špecializovali. Ak bol chirurg zameraný na hrudník, operoval hrudník. Ak sa venoval brušnej chirurgii, operoval brucho. Keď som nastúpil na chirurgickú kliniku, deti opero-

vali viacerí chirurgovia pre dospelých a zložitejšie zákroky sa delili podľa ich zamerania. Ostatní kolegovia robili len jednoduchšie zákroky. Pri náročnejších operáciách či vrodených malformáciách sme museli deti odosielať do Bratislavy, Prahy, Hradca Králové alebo Brna.

KEDY STE SI PRVÝKRÁT POVEDALI, ŽE KOŠICE POTREBUJÚ VLASTNÉ ODDELENIE DETSKEJ CHIRURGIE?

Od roku 1982 som sa aktívne zúčastňoval na kongresoch českých a slovenských detských chirurgov, ktoré sa konali každoročne striedavo v Česku, na Morave a na Slovensku. Prezentovali sa tam, samozrejme, najmä samostatné kliniky a oddelenia. Bolo mi trochu ľúto, že u nás v Košiciach zaostávame v možnostiach, vo výsledkoch aj v operačných metódach. Práve vtedy sa vo mne začala formovať vízia vytvoriť samostatné oddelenie detskej chirurgie. Cieľ bol jasný, no vytvoriť naň podmienky bolo nepomerne zložitejšie.

ČO BOLO PRI PRESADZOVANÍ TEJTO VÍZIE NAJVÄČŠOU PREKÁŽKOU?

Vedenie kliniky tomuto osamostatneniu vôbec nebolo naklonené. Navyše som bol v podstate sám, kto sa detskej chirurgii plne venoval. Chýbali ďalší odborníci, lekári aj sestry. Vytvoriť samostatné oddelenie preto nebolo jednoduché. No čím viac bolo prekážok, tým väčšia výzva to pre mňa bola. Vravil som si, že to musíme zvládnuť, pretože presne takto to funguje v civilizovanom svete. Zlom prišiel v roku 2003, keď vtedajší minister zdravotníctva Rudolf Zajac vytvoril podmienky na vznik samostatného oddelenia detskej chirurgie. Po rokoch úsilia sa to konečne podarilo.

ČO PRE VÁS ZNAMENALO, KEĎ SA TÁTO VÍZIA STALA REALITOU?

Bola to veľká vec. Zrazu vzniklo samostatné pracovisko a tím ľudí, ktorí sa venovali výhradne detským pacientom. Veľmi rýchlo sa ukázalo, že máme stabilný tím je základ. Samotný chirurg nestačí, aj keď vykoná operáciu perfektne. Potrebuje okolo seba tím – lekárov, sestry, inštrumentárky a ďalší personál. Na starostlivosti sa podieľajú aj pediatri a odborníci z ďalších odborov. Keď sa starostlivosť zjednotila pod strechou detskej nemocnice, výsledky sa výrazne zlepšili – prežívanie detí, kvalita ich života aj celková úroveň starostlivosti.

SPOMÍNATE SI NA SVOJHO PRVÉHO DETSKÉHO PACIENTA?

Na prvého si už nespomeniem, to bolo veľmi dávno. No na niektoré prípady nezabudnem nikdy. Boli to najmä mimoriadne náročné operácie detí s vrodenými vývojovými chybami, pri ktorých bola šanca na prežitie veľmi nízka. Tieto najkomplikovanejšie prípady si dobre

Kolektív lekárov ODCH, foto z r. 2013

pamätám aj po desaťročiach. A niektorých z týchto pacientov stretávam dodnes. Sú z nich dospelí ľudia s vlastnými rodinami. Niekedy ma rodičia zastavia na ulici a povedia: „Pred 30 či 35 rokmi ste nám operovali dieťa.“ A zrazu pred vami stojí zdravý dospelý človek. To sú krásne stretnutia a pocit obrovskej satisfakcie.

NA ČO STE VO SVOJEJ KARIÉRE NAJVIAČ HRDÝ?

Najväčšiu radosť mám z toho, že sa nám podarilo vytvoriť samostatné Oddelenie detskej chirurgie Detskej fakultnej nemocnice Košice. Dnes tam pracuje šesť atestovaných detských chirurgov, ktorí operujú plne samostatne. Ja som už na dôchodku, no občas sa s nimi stretnem a teším sa, ako sa im darí. Majú nové vízie a riešia nové výzvy, je to však už na úplne inej úrovni, než na akej sme začínali my.

KEĎ SA POZRIETE NA DETSKÚ CHIRURGIU S ODSŤUPOM ČASU, ČO SA ZMENILO NAJVIAČ?

Obrovský pokrok priniesla nová diagnostika a technológie. Keď sme začínali my a prišlo dieťa s bolesťami brucha, možnosti, ako zistiť príčinu, boli veľmi obmedzené. Dnes máme k dispozícii sonografiu, CT, magnetickú rezonanciu a ďalšie moderné vyšetrovacie metódy. Pomocou ultrazvuku vieme v súčasnosti veľmi rýchlo zistiť, či ide o chirurgický problém alebo nie, a podľa toho sa rozhodnúť pre ďalší postup. Technický pokrok priniesol úžasný posun vo výsledkoch liečby.

KAM SA BUDE DETSKÁ CHIRURGIA POSÚVAŤ ĎALEJ A ČO DNES POTREBUJE?

Nové výzvy budú prichádzať vždy. Zlepšením starostlivosti o najťažšie prípady, ktoré sa pred rokmi končili fatálne, dnes pribúdajú nové, dosiaľ nepoznané komplikácie. Mení sa však aj klinický obraz niektorých získaných ochorení, takže vždy bude o čom premýšľať a diskutovať na odborných fórach. Do medicíny navyše vstúpila umelá inteligencia a svoje miesto si určite nájde aj u nás. Máme miniinvazívnu chirurgiu a začína sa rozvíjať robotická chirurgia, ktorá sa už presadzuje aj na Slovensku. Je to obrovský pokrok, najmä pri operáciách v ťažko dostupných anatomických oblastiach.

ČO BY STE NA ZÁVER ODKÁZALI MLADÝM CHIRURGOM, KTORÍ EŠTE LEN STOJA NA ZAČIATKU SVOJEJ CESTY?

Keď má človek víziu a nájde sa v tom, čo robí, musí o tom najprv začať snívať. A potom ísť vytrvalo za týmto snom. Prekážky na ceste boli pre mňa len väčšou výzvou a motiváciou. Treba si ísť za svojím cieľom, veriť sám sebe a úspech sa dostaví. Potom príde tá najväčšia satisfakcia – keď vidíte šťastné tváre detí a ich rodičov. Čo môže byť krajším poslaním, než pomáhať bezbranným deťom, ktoré sa narodia s chybou a bez okamžitej pomoci by do niekoľkých hodín či dní zomreli? Keď to dokázate zvrátiť, dostanete energiu, s ktorou človek zvládne nesmierne veci. Takže môj odkaz znie: Chodte si za svojím snom.

Autorka: Bc. Diana Škrábiková

Keď dáta pomáhajú zlepšovať liečbu detí

O tom, prečo je dôležité zhromažďovať údaje o vrodených vývojových chybách na jednom mieste, čo všetko nám takýto register dokáže odhaliť a ako môže pomôcť pri rozhodovaní o efektívnejšej liečbe novorodencov, sme sa rozprávali s prednostom Kliniky detskej chirurgie LF UK a NÚDCH doc. MUDr. Jozefom Babalom, PhD.

Začnime úplne jednoducho – čo si má človek predstaviť pod pojmom „register chirurgických vrodených chýb“?

Môžeme si ho predstaviť ako zhromažďovanie údajov na jednom mieste. Táto databáza nám poskytuje prehľad a monitoring sledovaných údajov. Nás konkrétne zaujímajú vrodené vývojové chyby, ktoré sa dajú chirurgicky riešiť, a to v rámci celého Slovenska. Vytvorili sme preto pracovnú skupinu so zastúpením zo všetkých štyroch detskochirurgických centier – z Bratislavy, Banskej Bystrice, Martina a Košíc. Existuje síce aj štátny register pod Národným centrom zdravotníckych informácií, no údaje z neho sú pre potreby špecializovanej chirurgickej praxe nedostatočné.

Aké vrodené chyby u detí sa vlastne riešia chirurgicky? Môžete uviesť niekoľko príkladov?

V registri evidujeme 12 vybraných vrodených vývojových chýb. Pacientov sledujeme a databázu dopĺňame počas prvého roka života dieťaťa. Pri niektorých diagnózach ide až o 60 rôznych parametrov. Sledované údaje sme nastavili tak, aby ich bolo možné použiť aj pre európsky register ERNICA (Európska referenčná sieť pre zriedkavé a komplexné dedičné a vrodené chyby).

Prečo je dôležitý mať o týchto deťoch a ich diagnózach údaje na jednom mieste?

Angličania majú pre centralizáciu dát výstižný výraz: *Single Source of Truth* – jediný zdroj pravdy. Dáta z rôznych pracovísk sa zadávajú do jedného spoločného systému. Pacientov s konkrétnymi vrodenými vývojovými chybami je relatívne málo, čo jednotlivým pracoviskám neumožňuje samostatné štatistické vyhodnocovanie. Zbieranie údajov na jednom mieste prináša rýchlejší a jednoduchší prístup k informáciám aj možnosť vyhodnocovať väčší súbor pacientov. V neposlednom rade nás register spája – vyžaduje si totiž úzku spoluprácu medzi všetkými štyrmi detskochirurgickými pracoviskami na Slovensku.

Čo nám takýto register dokáže povedať, čo by sme bez neho nevedeli?

Na konci každého roka vyhodnocujeme, koľko pacientov s jednotlivými chybami sa narodilo a ako boli rozdelení na jednotlivé pracoviská. Sledujeme spôsob liečby, jej úspešnosť, ale aj vzniknuté komplikácie a spôsob ich riešenia.

Koľko detí s vrodenými chirurgickými chybami sa na Slovensku približne narodí alebo lieči?

Vnímame všeobecný trend poklesu

pôrodnosti. Pre lepšiu predstavu: zo zhruba 50-tisíc živonarodených detí ročne sa na Slovensku zoperuje približne 70 až 80 novorodencov s už spomínanými 12 sledovanými vrodenými vývojovými chybami.

Je každá vrodená chyba odhalená už počas tehotenstva alebo sa niektoré zistia až po narodení?

Touto otázkou ste trafili do čierneho. Zistili sme, že práve diagnostika pred narodením na Slovensku výrazne zaostáva za mnohými európskymi krajinami. Toto dôležité zistenie už aktívne komunikujeme s našimi kolegami gynekológmi a pôrodníkmi na odborných podujatiach.

Môže register pomôcť zlepšiť starostlivosť o deti na Slovensku? Ak áno, ako konkrétne?

Každý register by mal mať výpovednú hodnotu a jeho zistenia by mali pri správnej interpretácii posunúť veci dopredu – v našom prípade zlepšiť zdravotnú starostlivosť. Ak sa na Slovensku v jednom roku narodí napríklad osem detí s určitou vzácnou vrodenou chybou a zistíme, že na jednom pracovisku zoperovali piatich pacientov, na druhom dvoch, na treťom jedného a na štvrtom žiadneho, je úplne namieste dohodnúť sa o centralizácii takýchto zákrokov na pracovisko s najväčšími skúsenosťami.

Môže nám register ukázať, či sa niektoré vrodené chyby vyskytujú častejšie, prípadne či ich počet v čase rastie alebo klesá?

Určite áno. Takéto trendy si však vyžadujú dlhodobé sledovanie. Náš register funguje od 1. januára 2023, takže relevantné vývojové trendy budeme vidieť postupom rokov.

Ako môže register pomôcť pri výskume a hľadaní príčin vznikajúcich chýb?

Aj to je jednou z úloh registra, no náš národný register na to sám nestačí. Vieme však výrazne prispieť poskytnutím anonymizovaných dát do spomínanej európskej siete ERNICA, kde sa pracuje s rádovo vyšším počtom pacientov z celej Európy.

Keď sa rodičovi narodí dieťa s vrodenou chirurgickou chybou, čo pre neho znamená, že bude súčasťou registra?

Rodič ani dieťa zapojenie do registra prakticky nevnímajú. Každý jedinec od svojho narodenia zbiera množstvo zdravotných záznamov. Register je plne anonymizovaný v súlade s pravidlami GDPR. Skutočným prínosom pre pacienta je predovšetkým to, že sa pri jeho liečbe postupuje podľa najaktuálnejších, medzinárodne uznávaných medicínskych štandardov.

Môže register pomôcť tomu, aby sa dieťa dostalo k správnejmu odborníkovi v správnom čase?

To je jedným z našich hlavných cieľov. Ak máme k dispozícii presné údaje o tom, kde sa jednotlivé vrodené vývojové chyby liečia, kol-

ko pacientov s danou diagnózou jednotlivé pracoviská riešia a aké dosahujú výsledky, môžeme tieto informácie využiť pri systémovom nastavovaní starostlivosti. Register tak jasne ukáže, kde je potrebná užšia spolupráca a kde by bolo najvhodnejšie starostlivosť centralizovať v prospech samotného dieťaťa.

Autor: doc. MUDr. Jozef Babala, PhD.

NADÁCIA VÚB

Vďaka podpore Nadácie VÚB sa nám v rámci projektu Ochranné prvky na steny Kliniky detskej chirurgie podarilo realizovať inštaláciu ochranných prvkov na steny, ktoré pomáhajú chrániť najviac namáhané časti interiéru pred poškodením.

Projekt
bol realizovaný
vďaka podpore
Nadácie VÚB

KŇ NIE JE HRAČKA

Šport deťom neberme, učme ich však rešpektu a zodpovednosti

Šport je pre deti nesmierne dôležitý. Prináša pohyb, radosť, disciplínu, sebedovetomie aj množstvo zážitkov. Nemali by sme preto deťom šport zakazovať len z obavy, že so sebou prináša určité riziko. Naopak – mali by sme ich naučiť riziká vnímať, rešpektovať a predchádzať im.

Pri jazdeckom športe to platí dvojnásobne. Kôň je veľké a silné zviera, ktoré môže vážiť stovky kilogramov. Pri páde, kopnutí či privalení preto môže dôjsť k veľmi vážnym zraneniam.

„Nárust konských úrazov v poslednom období naozaj vnímame. Stretávame sa s pádmi z koňa, kopnutiami, ale aj s prípadmi, keď človeka kôň priválí. Niekedy ide, žiaľ, aj o život ohrozujúce úrazy,“ upo-

zorňuje odborník z Kliniky detskej chirurgie MUDr. Igor Béder, PhD.

PREVENCIA NEZNAMENÁ ZÁKAZ

Cieľom nie je deti od koní odradiť. Jazdenie môže byť krásnym športom a zároveň deti učí disciplíny, trpezlivosti, empatii a zodpovednosti. Základom je však prevencia: používanie dostupných ochranných pomôcok, dodržiavanie bezpečnostných pravidiel a rešpektovanie správania zvierata by mali byť samozrejmosťou. Pri práci s koňom treba vždy zmyslieť na to, že nejde o neživý predmet, ktorý môžeme úplne ovládať. Je to živý tvor, ktorý môže reagovať na strach, stres, bolesť, únavu či nepriaznivé podmienky.

Svoje zohráva aj počasie. Extrémne horúčavy sú náročné nielen pre človeka, ale aj pre zviera. Kôň môže byť unavený, podráždený alebo jednoducho nemusí byť vo svojej zvyčajnej pohode. Aj preto treba vedieť vyhodnotiť situáciu a občas si povedať, že dnes nie sú vhodné podmienky na jazdenie. Bezpečnosť sa totiž začína ešte skôr, než si dieťa sadne do sedla.

VÁŽNY ÚRAZ, KTORÝ, NAŠTASTIE, DOPADOL DOBRE

Jedným z prípadov, ktoré ukazujú, aké vážne môžu byť úrazy pri koňoch, bolo aj zranenie mladého dievčaťa, ktoré kôň kopol do tváre.

„Bol to vážny úraz a dievčaťko bolo skutočne ohrozené na živote. Našťastie, zásah smeroval do spodnej časti tváre, takže zranenie postihlo najmä sánku, zuby a mäkké tkanivá tváre,“ približuje lekár. Dievča čakalo ošetrovanie poranení vrátane stomatologického zákroku. Z pohľadu fyzických následkov však, našťastie, všetko smeruje k dobrému výsledku.

Pri takýchto udalostiach však netreba zabúdať ani na psychiku. Strach zo zvierata alebo návrat k jazdeniu môže byť po vážnom úraze náročný a psychická trauma môže pretrvávajúť oveľa

dlhšie než samotné fyzické zranenie. V tomto prípade malo dievča veľké šťastie. Keby ju kôň zasiahol vyššie, následky mohli byť tragické.

ČÍM MENŠIE DIEŤA, TÝM VÄČŠIA ZODPOVEDNOSŤ DOSPELÉHO

Otázka, od akého veku môže dieťa bezpečne jazdiť na koni, nemá jednu jednoduchú odpoveď. Nejde iba o vek, ale najmä o vyspelosť dieťaťa, jeho schopnosť rozumieť správaniu zvierata a rešpektovať pravidlá. Malé dieťa ešte nemusí vedieť správne odhadnúť, čo si môže ku koňovi dovoliť. Jeho vtedy je nenahraditeľná úloha rodiča alebo iného zodpovedného dospeleho.

Podobné situácie vidíme aj pri psoch. Dieťa môže urobiť niečo, čo považuje za hru – chce zvieratu vziať jedlo, potiahne ho za ucho alebo ho vyruší pri odpočinku. Pes však môže takúto situáciu vnímať ako ohrozenie a brániť sa. Pri zvieratách preto nestačí povedať dieťaťu, aby bolo opatrné. Musí vedieť, prečo má byť opatrné.

JAZDENIE NIE JE LEN O JAZDENÍ

Na jazdeckom športe je krásne

aj to, že dieťa sa neučí len sedieť v sedle. Kôň potrebuje pravidelnú starostlivosť, treba ho nakrmiť, vyčesať, postarať sa o jeho potreby a tráviť s ním čas. Dieťa tak postupne pochopí, že vzťah so zvieratom nie je založený iba na tom, čo si od neho berieme, ale aj na tom, čo mu sami dávame.

„Samotné jazdenie je už len taká čerešnička na torte. Dôležité je, že dieťa má živého tvora, za ktorého do určitej miery preberá zodpovednosť. Musí sa oňho starať, pravidelne za ním chodiť a venovať mu čas,“ dodáva lekár. A práve v tom môže byť jazdecký šport pre deti nesmierne hodnotný.

Učí ich zodpovednosti, rešpektu, trpezlivosti a tomu, že starostlivosť o živého tvora nie je povinnosťou iba vtedy, keď sa nám chce.

KÔŇ NIE JE HRAČKA

Pri všetkých športoch platí, že riziko nemožno úplne odstrániť. Môžeme ho však výrazne znížiť. Pri jazdení to znamená používať ochranné pomôcky, dodržiavať bezpečnostné pravidlá, rešpektovať počasie a zdravotný či psychický stav zvierata. A predovšetkým – nikdy nezabúdať, že oproti nám stojí živý tvor, ktorý má vlastné reakcie a správanie.

„Treba hľadať určitú harmóniu medzi jazdcom a zvieratom. Netreba zvierata provokovať a treba počítať s tým, že aj ono môže mať svoj deň, keď nie je v pohode.“

Šport deťom neberme. Učme ich však, že odvaha neznamená riskovať. Skutočná odvaha je vedieť odhadnúť riziko, rešpektovať zvierata, používať ochranné pomôcky a schopnosť povedať: dnes to radšej nepôjde. Pretože cieľom nie je deťom brať ich sny a záľuby. Cieľom je, aby sa z nich mohli tešiť bezpečne – a aby sa po každom tréningu či jazde vrátili domov zdraví.

Autor: MUDr. Igor Béder, PhD.

Ďakujeme Bratislavskému samosprávnemu kraju za podporu, vďaka ktorej sme mohli tieto projekty realizovať a opäť o niečo zlepšiť prostredie detskej chirurgie.

Ochranné prvky do ambulantnej časti pre detského pacienta

**Pomoc pre detského
pacienta v ambulanciách
detskej chirurgie**

MASARYKOV — DVOR —

Návrat ku koreňom, poctivá práca a oáza pre rodiny

Starostlivosť o zdravie a pohodu detí sa nekončí v ambulanciách či na operačných sálach – jej neoddeliteľnou súčasťou je aj psychický oddych, čas strávený s rodinou a návrat k prírode. Ako sa buduje rezort s dušou, ktorý spája rodinné dedičstvo, poctivú gastronómiu a lásku k zvieratám? O výzvach, úspechoch aj o tom, ako skĺbiť riadenie veľkého podniku s rolou matky, sme sa rozprávali s Ing. Marcelou Vreštiakovou, riaditeľkou Rezortu Masarykov dvor.

Ako a prečo vznikla myšlienka vytvoriť Rezort Masarykov dvor?

Sme rodinná firma, ktorej korene siahajú oveľa hlbšie než len za hranice samotného rezortu. Naši rodičia aj starí rodičia hospodárili na Podpoľaní, milovali túto zem a poctivou prácou budovali základ všetkého, na čom dnes stojíme. My ako ďalšia generácia s úctou a vďakou pokračujeme v tom, čo oni začali, pričom sme rodajným heslom celého nášho podnikania je „Návrat ku koreňom“. Naším cieľom nie je len poskytovať ubytovanie či oddych, ale prinášať ľuďom poctivé a kvalitné jedlo a suroviny v duchu filozofie „z poľa priamo na stôl“. Aj preto vznikol Masarykov dvor – ako oáza pokoja, kde sa snúbi tradičné hospodárenie, láska k zvieratám, naša vlastná mäsovýroba, remeselný pivovar a poctivá slovenská pohostinnosť. Chceli sme vytvoriť priestor s dušou, v ktorom rodiny s deťmi pocítia skutočné hodnoty a nájdu útočisko od zhonu moderného sveta.

Aká je hlavná vízia a cieľ vašej spoločnosti?

Našou víziou je byť rezortom, kde sa každý hosť – od najmenších detí až po starých rodičov – cíti ako doma. Chceme spájať ľudí s prírodou, ponúkať poctivé gastronomické a remeselné zážitky a zachovávať hodnoty, na ktorých stojí slovenský vidiek: rodina, úcta k práci a zdravý životný štýl.

V čom je váš rezort iný a výnimočný v porovnaní s konkurentmi?

Sme jedineční svojou rozmanitosťou a obrovskou kapacitou. Pod jednou strechou spájame ubytovanie, wellness, poctivú reštauráciu, náš vlastný Remeselný pivovar Masarykov dvor, tradičnú mäsovýrobu, predajničku lokálnych produktov a jazdecký areál. Naša sila však zďaleka nekončí len za bránami rezortu. Pôsobíme aj ako silný cateringový a prevádzkový partner pre veľké masové podujatia po celom Slovensku. Dokážeme špičkovu zastrešiť a na-

krmieť tisíce ľudí na podujatiach celonárodného významu, ako sú napríklad Agrokomplex v Nitre či Zetor paráda Pivnička. Máme tím a logistiku, ktorá zvládne aj tie najväčšie výzvy, no zároveň vieme priamo v rezorte ponúknuť rodinám s deťmi komorný a živý dotyk s prírodou a zvieratami.

Koľko ľudí dnes tvorí váš tím a aké profesie u vás nájdeme?

Sme veľká „rezortná rodina“, ktorú tvoria desiatky oddaných

zamestnancov. Nájdete u nás kuchárov, čašníkov, recepčné a chýžné, ale aj veľmi odborné a špecifické profesie – nášho sládku v pivovare, mäsiarov, jazdcov a ošetrovateľov koní, animačný tím či pracovníkov na našich gazdovstvách a v skladoch prevádzkach. Každý z nich vkladá do svojej práce kus srdca.

Čo považujete za svoje najväčšie úspechy?

Najväčším úspechom pre nás je, keď sa k nám rodiny opakovane vracajú a vidíme u nás vyrastať deti našich stálych hostí. Zároveň sme nesmierne hrdí, že naša poctivá práca získava aj najvyššie odborné uznania. Naša reštaurácia sa pyši oceneniami vo svetovo uznávaných gastronomických sprievodcoch Falstaff a Gault&Millau (prestížna kuchárska čiapka). Rovnako nás tešia úspechy nášho remeselného pivovaru – svetlý ležiak Masa-

ryk 10° získal ocenenia Zlatá koruna aj Voľba spotrebiteľa a náš špeciál Gentleman Masaryk 11,5° uspel v prestížnej súťaži UNTAPPD. Všetky tieto medaily sú pre nás záväzkom, no najvyšším vyznamenaním pre celý náš tím zostáva spokojný úsmev hostí po strávenom dni či víkende u nás.

Aké projekty alebo novinky momentálne pripravujete pre návštevníkov?

Naším pravidlom je, že rezort nikdy nesmie stagnovať. Chceme, aby hosť, ktorý sa k nám opakovane vracia – či už po roku, alebo po pár mesiacoch – u nás vždy našiel niečo nové. Najväčším tohtoročným míľnikom je oficiálne spustenie mäsovýroby v Masarykovom dvore. Momentálne usilovne pracujeme na vývoji nových mäsových špecialít, ktoré postupne uvádzame do predaja. Všetko vyrábame poctivo, bez zbytočných konzervantov, umelých prísad a chémie – presne tak, ako sa to robilo kedysi. Okrem toho neustále dopĺňame nové služby pre ubytovaných hostí, spetrujeme detské animačné programy a v jazdeckom areáli budujeme nové ustajňovacie boxy pre jazdcov a ich kone, čím opäť dvíhame úroveň našich jazdeckých pretekov. Robiť veci stále lepšie je náš neustály projekt.

Čo je najväčšou výzvou pri riadení takého komplexného rezortu?

Denno denne skladať mozaiku zo siedmich rôznorodých stredísk tak, aby všetko fungovalo ako hodinky. Nájsť a udržať si skvelých ľudí, ktorí zdieľajú našu vášeň pre pohostinnosť, a dokázať flexibilne reagovať na aktuálne potreby bez toho, aby sme stratili našu tradičnú dušu. Pre mňa osobne je to ako pre ženu a riaditeľku obrovská výzva, pretože okrem ria-

denia všetkých týchto prevádzok som v prvom rade mamou. Spolu s manželom sa popri celom pracovnom kolotoči staráme o naše tri deti a kedykoľvek treba, som pripravená pomôcť aj ostatným členom rodiny s našimi ďalšími poľnohospodárskymi prevádzkami. Nájsť rovnováhu medzi vedením veľkého rezortu, pomocou na rodinnom hospodárstve a vytvorením tepla domova si vyžaduje obrovskú disciplínu, lásku a vzájomnú súdržnosť. O to viac sa však viem vžiť do potrieb rodín, ktoré k nám prichádzajú oddychovať.

Ako vidíte budúcnosť rodinného turizmu a agroturistiky na Slovensku?

Budúcnosť vidíme v návrate k prírode, lokálnym produktom a autentickým zážitkom. Ľudia čoraz viac vyhľadávajú miesta, kde si môžu skutočne oddýchnuť, spomaliť a stráviť kvalitný čas s rodinou. Veríme, že poctivý rodinný turizmus a lokálna výroba majú na Slovensku obrovský potenciál.

Aké vlastnosti by mal mať človek, ktorý chce pracovať vo vašom tíme?

Mal by mať v sebe ľudskosť, úsmev na tvári, zmysel pre poctivú prácu a lásku k ľuďom aj zvieratám. Všetko ostatné sa dá naučiť, no chuť robiť druhým radosť musí vychádzať zvnútra.

Čo by ste na záver odkázali mladým ľuďom, ktorí uvažujú o podnikaní?

Nebojte sa mať veľké sny, ale buďte pripravení na tvrdú prácu. Podnikanie nie je o rýchlym zisku, ale o budovaní rozhodnôt, vzťahov a dôvery. A moja najdôležitejšia rada: obklopte sa ľuďmi, ktorí sú v mnohých veciach šikovnejší než vy, a robte veci srdcom.

Autorka: Mgr. Katarína Smutná

Bicyklovanie s deťmi tak, aby sa výlet neskončil úrazom

Bicykel neodmysliteľne patrí k detstvu. Prináša deťom pohyb, radosť, prvý pocit samostatnosti a postupne aj možnosť presúvať sa bez bezprostredného dohľadu rodiča. Z pohľadu bezpečnosti však spolu s touto samostatnosťou prichádza aj riziko. Pád z bicykla môže trvať iba niekoľko sekúnd, jeho následky však môžu byť oveľa vážnejšie, než dieťa alebo rodičia pred jazdou predpokladajú.

Práve jeseň je obdobím, keď by sme mali bezpečnosti detí na bicykloch venovať zvýšenú pozornosť. Po letných mesiacoch sa menia podmienky na cestách – ráno býva šero a hmla, popoludní sa skôr stmieva, vozovka je často mokrá a opadané lístie môže výrazne zhoršiť stabilitu bicykla. Súčasne sa po prázdninách zvyšuje intenzita cestnej premávky, najmä v okolí škôl a počas rannej i popoludňajšej dopravnej špičky.

Dieťa na bicykli pritom nie je len „malý dospelý cyklista“. Jeho schopnosť sledovať premávku, správne odhadnúť rýchlosť približujúceho sa vozidla, predvídať vznik nebezpečnej situácie a včas na ňu reagovať sa ešte len vyvíja. Výskumy zamerané na bezpečné správanie detských cyklistov upozorňujú, že vek, skúsenosti a praktický tréning výraz-

ne ovplyvňujú schopnosť dieťaťa správne rozpoznávať a riešiť rizikové situácie. Z pohľadu prevencie preto platí jednoduchý, ale dôležitý záver: **to, že dieťa vie dobre bicyklovať, ešte automaticky neznamená, že vie bezpečne jazdiť v cestnej premávke.**

Čísla, ktoré by sme nemali prehliadať

Analýza zranení hospitalizovaných osôb v dôsledku dopravných nehôd v Slovenskej republike za roky 2019 až 2024 pracovala s rozsiahlym súborom 65 344 záznamov súvisiacich s dopravnými nehodami. Cyklisti sú v nej spolu s chodcami a motocyklistami zaradení medzi zraniteľných účastníkov cestnej premávky. Dôvod je zrejmý – pri páde alebo strete ich nechráni karoséria vozidla ani ďalšie ochranné prvky známe z automobilovej dopravy.

Čísla hovoria jasne: najväčší podiel – až **37,55 %** evidovaných poranení cyklistov – predstavovali **poranenia hlavy**. Nasledovali poranenia kolena a predkolena s podielom **10,04 %**, hrudníka (**8,71 %**), pleca a ramena (**7,74 %**) a poranenia viacerých oblastí tela (**7,38 %**). Tieto údaje sa vzťahujú na cyklistov v analyzovanom súbore ako celok, nie zvlášť na detskú populáciu. Z pohľadu prevencie však majú konkrétny význam – presne ukazujú, čo potrebujeme chrániť a na kto-

ré bezpečnostné opatrenia sa máme sústrediť.

Najvýraznejším ochranným prvkom je prilba. Vedecká analýza 55 štúdií publikovaná v časopise Accident Analysis & Prevention zistila, že používanie cyklistickej prilby bolo spojené so znížením poranení hlavy o 48 % a závažných poranení hlavy až o 60 %. Ďalší systematický prehľad a metaanalýza 40 štúdií s vyše 64-tisíc zranenými cyklistami rovnako preukázali významne nižšiu pravdepodobnosť poranenia hlavy u cyklistov s prilbou.

Pre rodičov z toho vyplýva jednoduché pravidlo: **prilba nie je doplnkom bicykla, ale základným prvkom prevencie následkov pádu.** A neplatí to len pri ceste do školy alebo pri jazde medzi automobilmi. Dieťa môže spadnúť aj na cyklotrase, na chodníku, pri prejazde cez mokré lístie alebo pri obyčajnom manévri. Práve pri samostatných pádoch na klzkom alebo nestabilnom povrchu môže mať ochranná prilba mimoriadny význam.

Pri prevencii úrazov nestačí dieťaťu opakovať všeobecnú vetu: „Dávaj si pozor.“ Potrebuje vedieť, na čo konkrétne si má dávať pozor a prečo. **Medzi najvýznamnejšie jesenné riziká patria:**

- mokrá vozovka a opadané lístie – bicykel na nich pri

prudkom brzdení či zatáčaní ľahšie stratí stabilitu;

- zhoršená viditeľnosť – šero, hmla, dážď a predčasné stmievanie výrazne znižujú viditeľnosť cyklistu;
- vyššia intenzita dopravy – počas rannej a popoludňajšej dopravnej špičky;
- neprehľadné križovatky, výjazdy z parkovísk a spomedzi stojacích vozidiel – kde môže byť dieťa pre vodiča určitý čas zle viditeľné;
- mŕtve uhly vozidiel – predovšetkým pri odbočovaní;
- nepripravená rýchlosť – pri ktorej zostáva menej času na správne rozhodnutie;
- mobilný telefón, slúchadlá alebo komunikácia s kamarátmi – ktoré odvádzajú pozornosť od dopravnej situácie;
- elektrobicykle a elektrická mikromobilita – v ktorých môže dieťa dosiahnuť rýchlosť nezodpovedajúcu jeho schopnosti včas rozpoznať a zvládnuť vznikajúce nebezpečenstvo.

Jedno z najdôležitejších pravidiel, ktoré by malo dieťa pochopiť, znie: to, že ja vidím auto, ešte neznamená, že jeho vodič vidí mňa. Vodič môže mať dieťa v mŕtvom uhle, môže ho zakryvať iné vozidlo, strom alebo dopravná prekážka. Za dažďa, hmlu či šera sa viditeľnosť ďalej zhoršuje. Preto majú funkčné svetlá, reflexné prvky a dobre viditeľné oblečenie reálny preventívny význam. Ich úlohou nie je bicykel ozdobiť, ale umožniť ostatným účastníkom cestnej premávky cyklistu včas zaregistrovať a reagovať na jeho pohyb.

Bezpečnosť dieťaťa sa nezačína vo chvíli, keď vyjde na cestu. Začína sa ešte pred jazdou.

Odporúčania pre rodičov:

- trvať na používaní správne nasadenej a upevnenej prilby

pri každej jazde, nielen pri dlhých cestách;

- pravidelne kontrolovať brzdy, pneumatiky, riadidlá, svetlá a reflexné prvky;
- zabezpečiť, aby bolo dieťa najmä za šera, dažďa a zníženej viditeľnosti dobre viditeľné;
- naučiť dieťa na mokrom povrchu znížiť rýchlosť, vyhnúť sa prudkému brzdeniu a zachovať väčší odstup;
- pred samostatnou jazdou prejsť s dieťaťom jeho pravidelnú trasu a spoločne označiť rizikové križovatky, výjazdy a neprehľadné miesta;
- naučiť ho predvídať správanie ostatných a nespoliehať sa len na to, že má podľa pravidiel prednosť;
- vysvetliť mu, že ak si nie je istý, musí spomaliť alebo zastaviť;
- nepoužívať počas jazdy mobilný telefón a obmedziť všetko, čo znižuje schopnosť vnímať premávku;
- neposudzovať pripravenosť dieťaťa iba podľa toho, ako rýchlo alebo technicky dobre bicykluje, ale podľa toho, ako dokáže rozpoznávať nebezpečenstvo a rozhodovať sa v reálnej premávke;
- ísť vlastným príkladom – ak od dieťaťa požadujeme prilbu a bezpečné správanie, rovnaké pravidlá by mali platiť aj pre dospelého.

Prevenencia pritom nemá byť založená na strachu. Naším cieľom nie je deťom vysvetľovať, že bicyklovanie je nebezpečné, ale naučiť ich, ako bicyklovať bezpečne. Práve praktická príprava môže byť účinnejšia než opakované napomínanie. Ak dieťa chodí bicyklom do školy, na tréning alebo ku kamarátom, prejdime túto trasu najskôr spoločne. Pri rizikovom mieste sa ho nepýtajme iba, či pozná pravidlo. Opýtajme sa: „Čo tu môže byť nebez-

pečné? Odkiaľ môže prísť auto? Vidí ťa vodič? Čo urobíš, keď si nebudeš istý?“ Týmto spôsobom dieťa neučíme len pravidlá cestnej premávky, ale aj premýšľať o bezpečnosti a predvídať riziká.

Bicykel by mal zostať tým, čím pre deti vždy bol – zdrojom radosť, pohybu, slobody a postupnej samostatnosti. Úlohou dospelých nie je túto slobodu obmedziť, ale vytvoriť podmienky, aby bola primerane bezpečná.

Na mokrom povrchu spomal. Nespoliehaj sa na to, že vodič ťa vidí. Keď si nie si istý, zastav. A prilba patrí na hlavu pri každej jazde. Najdôležitejšie je bezpečne sa vrátiť domov.

Autorka: prof. JUDr. Mgr. Jana Šimonová, PhD.

Zdroje:

- Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky/Centrum dopravného výzkumu, v. v. i. *Analýza zranení hospitalizovaných osôb v dôsledku dopravných nehôd v SR (2019 – 2024).*
- Høy, A. (2018). *Bicycle helmets – To wear or not to wear? A meta-analysis of the effects of bicycle helmets on injuries.* *Accident Analysis & Prevention*, 117, 85 – 97.
- Olivier, J., Creighton, P. (2017). *Bicycle injuries and helmet use: a systematic review and meta-analysis.* *International Journal of Epidemiology*, 46(1), 278 – 292.

Špecializovaný liečebný ústav Marína

– miesto, kde sa vracia nádej

Príbeh Špecializovaného liečebného ústavu Marína v Kováčovej sa začal písať na sklonku 19. storočia. Už viac než polstoročie spája odbornú starostlivosť, modernú rehabilitáciu a ľudský prístup. Za jeho dverami sa odohrali tisíce príbehov detí, dospelých a ich rodín – príbehov o odhodlaní, pokroku a návrate k samostatnému životu.

Všetko sa začalo pri geologickým prieskume v rokoch 1898 až 1899, keď v Kováčovej objavili prvý prameň teplej minerálnej vody. Skutočný prelom však priniesol rok 1967 a dokončenie vrtu termálnej vody K1. Voda s teplotou približne 49 °C otvorila obci celkom nové možnosti a položila základy jej rozvoja ako významného rehabilitačného centra.

Myšlienka vybudovať špecializovaný liečebný ústav pre najmenších vznikla v reakcii na následky detskej infekčnej obrny. Základ-

ný kameň nového zariadenia položili v roku 1969 a po rokoch náročnej výstavby bol 27. septembra 1976 slávnostne otvorený Špecializovaný liečebný ústav Marína.

Marína sa od svojho vzniku neustále rozvíjala a rozširovala svoje liečebné možnosti. Desiatky rokov pomáha deťom s detskou mozgovou obrnou, ortopedickými či neurologickými ochoreniami, so skoliózou, ako aj s poškodeniami pohybového aparátu po úrazoch a operáciách. Významný posun nastal v roku 1993, odkedy môžu pobyt s deťmi v individuálnych prípadoch absolvovať aj ich rodičia. Tí sa pod dohľadom odborníkov učia, ako svojim ratoľstiam správne pomáhať v domácom prostredí.

Ďalším dôležitým míľnikom bol rok 2004, keď Marína rozšírila svoju starostlivosť o dospelých pacientov – najmä pri neurologických a ortopedických diagnó-

zach, stavoch po úrazoch, operáciách pohybového či nervového systému, po cievných mozgových príhodách aj po liečbe vybraných onkologických ochorení. V máji 2019 potom otvorila brány Špecializovaná detská rehabilitačná nemocnica, určená pre pacientov s najnáročnejšími stavmi.

Marína však nezostáva stáť na mieste. Neustále modernizuje svoje priestory, skvalitňuje služby a hľadá nové cesty, ako vytvárať čo najlepšie podmienky na liečbu. Dôkazom rozvoja je aj dotácia vo výške 300-tisíc eur z konca roka 2025, určená na modernizáciu ubytovacích priestorov pre pacientov.

Príbeh Maríny pokračuje ďalej – s rovnakým cieľom ako na samom začiatku: pomáhať ľuďom vracieť sa späť do plnohodnotného života.

Autorka: Ing. Ivana Šimková

DARUJ DARČEK POD STROMČEK

Urobme
radosť deťom
na detskej
chirurgii

Pre viac info nám napíšte na
info@detska-chirurgia.sk

V spolupráci
s **OK Group Slovakia**
sme pre Vás pripravili
stolový kalendár na
nový rok 2027

Bezpečný rok s deťmi

Každý mesiac prináša nové situácie,
pri ktorých môžeme predísť detským úrazom.
Tento kalendár pripomína jednoduché
preventívne opatrenia doma, na cestách,
pri hre aj vo voľnom čase.

**Malé opatrenia môžu zabrániť
veľkým následkom**

**OK GROUP
SLOVAKIA**

den OK HOLDING

viac ako
30
rokov
Originál

Hydratuj a doplňaj minerály

Pre šťastný úsmev každej mamy ♥

Optimálne
pH 7,5

Prírodné
minerály
Mg a Ca

Vhodná od
narodenia

NAŠI PODPOROVATELIA

Produktoví partneri

Partneri

Marketingoví partneri

DETSKÁ CHIRURGIA - OZ SLNIEČKO NA CESTE!

info@detska-chirurgia.sk, +421 948 035 425,
www.detska-chirurgia.sk,

Ak chcete aj vy pomôcť našim malým pacientom, môžete tak urobiť napríklad finančným príspevkom na účet OZ: FIO banka, číslo účtu: 2900451930/8330, IBAN: SK09 8330 0000 0029 0045 1930

Detská chirurgia, štvrťročník, DETSKÁ CHIRURGIA- OZ SLNIEČKO NA CESTE! Limbová 2643/1, 833 40 Bratislava, IČO: 42306116. Dátum vydania: október 2026, Číslo: 4/2026, 5. ročník, ISSN 2729-9589, registrácia MK SR č. EV 6028/21.